
ANNALES
UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA
LUBLIN - POLONIA

VOL.LIX, SUPPL. XIV, 91

SECTIO D

2004

Kolegium Kształcenia Umiejętności Pielęgniarskich*
Zakładu Pielęgniarstwa i Społecznych Problemów Medycznych
Wydział Opieki i Oświaty Zdrowotnej
Śląska Akademia Medyczna w Katowicach
Katedra i Klinika Chirurgii Ogólnej**
Śląska Akademia Medyczna w Katowicach

The College Nursing Training in the Institute of Nursing and Social Medicinal Problems*
The Department of the Health Care and Education
Medical Academy of Silesia in Katowice
Department of General Surgery**
Medical Academy of Silesia in Katowice

DUTKIEWICZ STANISŁAWA*, BICHALSKI WOJCIECH**

*Health education as a condition of early detection
of the breast cancer*

Edukacja zdrowotna warunkiem wczesnego wykrycia raka piersi

Jednym z najczęściej występujących nowotworów złośliwych u kobiet w Polsce jest rak piersi, a jego częstość występowania stale wzrasta [1, 3].

Samobadanie jest uznaną w świecie metodą, która umożliwia wykrycie niewielkich zmian w obrębie piersi. Kobieta łatwiej niż lekarz dostrzeże nieprawidłowości w piersiach. Może je wykryć, kiedy nie jest jeszcze za późno na leczenie. Wystarczy, żeby raz w miesiącu dokładnie obejrzała i sama zbadała piersi.

Celem podjętych badań jest próba poznania źródeł wiedzy oraz zapotrzebowania na wiedzę dotyczącą profilaktyki raka piersi.

MATERIAŁ I METODA

Badania przeprowadzono w okresie: od stycznia do grudnia 2003 roku wśród pacjentów Poradni Chorób Sutka – Tarnowskie Góry oraz wśród młodzieży 3-letnich studiów licencjackich Śląskiej Akademii Medycznej; kierunek pielęgniarstwo oraz 3-letnich studiów licencjackich; kierunek położnictwo.

Podstawową techniką badawczą była ankieta. Badaniami objęto 392 kobiety. Pytania głównie dotyczące wiedzy na temat technik samobadania piersi oraz czynników ryzyka występowania nowotworów piersi.

WYNIKI BADAŃ

Najliczniejszą grupą ankietowanych stanowiły osoby młode w wieku 20 – 30 lat – 162 (41,3%) badanych. Prawie 17% (66) respondentek, to kobiety powyżej 50 roku życia.

Wśród badanych przeważały mężatki 0 302 (97,2%). Statusem panny legitymowało się 31,6% (124) kobiet, około 8% (31) to wdowy i 2% (8) – kobiety rozwiedzione bądź będące w separacji.

W Polsce w 1996 roku zachorowalność na choroby piersi wynosiła 10 000 na 100 tys. mieszkańców, w tym zgony z powodu raka piersi 4 700 na 100 tysięcy mieszkańców.

Według danych zamieszczonych w materiałach Fundacji do Walki z Rakiem dla Polski – AMBERHEART [2] wśród czynników ryzyka wymienia się występowanie raka piersi w rodzinie (matka, siostra, córka). W przebadanej grupie kobiet tylko u 4 ankietowanych był rozpoznany w rodzinie.

Badania naukowe potwierdzają, że w 80% przypadków rak piersi pojawia się u kobiet powyżej 50-tego roku życia jak również u kobiet u których pierwsza miesiączka wystąpiła przed 12 rokiem życia [2]. W badaniach ankietowych uczestniczyło tylko 14 kobiet po 50 roku życia, co stanowi 3,6%. Przed 12 rokiem życia pierwsza miesiączka wystąpiła u 4,8% badanych.

Ponad 57% (226) kobiet to kobiety które rodziły. Analizując czynniki ryzyka występowania raka piersi zwrócono uwagę na fakt, że aż 148 osób, co stanowi 80% badanych to kobiety, które karmiły piersią przez okres dłuższy niż 6 miesięcy. Przyczynami sztucznego karmienia dzieci (14,5%) były: „brak pokarmu”, „choroba”, „dziecko było wciąż głodne”.

Ponad 66% (262) badanych współżyje płciowo. Z tego 148 ankietowanych stosuje różne metody zapobiegania ciąży takie jak : tabletki antykoncepcyjne (118 , co stanowi 45,5%) lub prezerwatywę, stosunek przerywany, sprężynkę domaciczną.

Aż 104 kobiety nie udzieliły odpowiedzi na pytanie dotyczące stosownych metod antykoncepcyjnych.

Na badanie profilaktyczne, do lekarza ginekologa ,systematycznie zgłasza się 73 % (287) kobiet. Ponad 48% (140) ankietowanych potwierdziło fakt badania piersi przez lekarza ginekologa. W grupie tej 8,8% (34) kobiet podaje, że badanie zainicjował lekarz, zaś 36% odbyło się na prośbę pacjentki. W badanej grupie kobiet aż 252 osoby podaje, że nie spotkały się z propozycją badania piersi przez lekarza innej specjalności niż ginekolog.

Wśród ankietowanych 100% kobiet było przekonanych, że poprzez samobadanie piersi można nowotwór piersi wykryć we wczesnej fazie, co pozwoli na całkowite wyleczenie. Wyleczenie. Również 100% kobiet prawidłowo określiła objawy mogące świadczyć o raku piersi. Ponad 75% (296) deklaruje znajomość techniki samobadania piersi; jednak co 4 (25,5%) z nich go nie wykonuje. W grupie tej przeważają studentki. Jako powód zaniechania badania ankietowane podają :młody wiek, brak dolegliwości ze strony piersi, brak przekonania o konieczności badania.

Tylko 5 % kobiet w badanej grupie błędnie określiło czas samobadania piersi. Prawie 25% (96) kobiet przyznaje , że „słabo” lub że „nie zna technik samobadania piersi.

O znaczeniu i technice samobadania piersi ankietowane dowiedziały się: z prasy (75), ze szkoły (73), z ulotek, broszurek (71), od lekarza (96)

Tylko 33 ankietowane podaje, że to matka zapoznała je s techniką i celami samobadania piersi.

Zdaniem ankietowanych, edukacja dotycząca czynników ryzyka raka piersi, patologicznych zmian w gruczole, technik samobadania powinna rozpocząć się już w VI klasie szkoły podstawowej i być wspomagana poprzez media.

WNIOSKI

- Świadomość kobiet w zakresie profilaktyki raka piersi jest wysoka.
- Matka to źródło wiedzy na temat samobadania piersi tylko w 8,4% (33) badanych.
- Edukacja zdrowotna dotycząca czynników ryzyka raka piersi, technik samobadania powinna rozpocząć się w VI klasie szkoły podstawowej.

PIŚMIENNICTWO

1. Mazurkiewicz M.: Profilaktyka i metody wczesnego rozpoznawania raka gruczołu piersiowego, Medycyna Rodzinna, 2, 29, 2000.
2. Ślubowski T., Ślubowska M.: Wygraj o pierś z rakiem piersi, Fundacja do Walki z Rakiem Piersi dla Polski AMBERHEART
3. Wronkowska Z. I in.: Zagrożenie populacji polskiej, Służba Zdrowia, 24 – 26, 3, 2000

STRESZCZENIE

Celem pracy była próba poznania źródeł wiedzy oraz zapotrzebowania na wiedzę dotyczącą profilaktyki raka piersi.

Z analizy zebranego materiału wynika, że świadomość kobiet w zakresie profilaktyki raka piersi jest wysoka. Matka źródłem wiedzy na temat samobadania piersi była tylko u 8,4%.

Mimo, że ponad 75% ankietowanych deklaruje znajomość technik samobadania piersi, jednak co 4 z nich go nie wykonuje.

SUMMARY

The aim of this paper was recognizing the sources of knowledge and demand for it when it comes to the breast cancer.

The analysis of the research shows that women are generally acquainted with the preventive actions and methods, however mothers are mentioned as the source of knowledge by only 8,4 % of the enquired women.

Although, 75 % declared the acquaintance with the breast examination techniques, every fourth one is not really able to do so.